

Список літератури:

1. Армстронг П. Практика управління людськими ресурсами / П. Армстронг. – М.: Питер, 2012. – 848 с.
2. Колот, А. М. Мотивація персоналу : підручник / А.М. Колот, С.О. Ци-мбалюк. – К. : КНЕУ, 2011. – 397, [3] с.
3. Климко Г.Н. Основи економічної теорії: політекономічний аспект: підручник / Г.Н. Климко, В.П. Нестеренко, Л.О. Каніщенко та ін.; за ред. Г.Н. Климка, В.П. Нестеренка. – 2-ге вид., перероб. і допов. – К.: Вища шк. – Знання, 2007. – 743с.
4. Korytko S. Formuvannya systemy motyvatsiji praci na pidpryjemstvi [Elektronnyj resurs] / S. Korytko, N. M. Cymbrylo // Elektronnyj studentsjkyj naukovyj visnyk. – 2012. – Rezhym dostupu: <http://kerivnyk.info/2012/05/korytko.html>.
5. Bandurka M. Indyvidualjna i ghrupova motyvatsija na pidpryjemstvi [Elektronnyj resurs] / M. Bandurka, M. R. Ghonsjka // Elektronnyj studentsjkyj naukovyj visnyk. – 2012. – Rezhym dostupu: <http://kerivnyk.info/2012/04/bandurka.html>

Шлафман Н.Л.

доктор економічних наук, професор
кафедри економіки та моделювання
ринкових відносин

Каплуненко К.О.

студентка 4 курсу, напрямку
підготовки «Фінанси та кредит»

*Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
м. Одеса, Україна*

**МІКРОФІНАНСУВАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
ЙОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ**

Малий бізнес, або мале підприємництво, являє собою найчисленніший прошарок дрібних власників, які внаслідок своєї масовості значною мірою визначають соціально-економічний і частково політичний рівень розвитку країни. За своїм рівнем життя та соціальним положенням вони належать до більшості населення і являють собою й безпосередніх виробників, і споживачів широкого спектра товарів та послуг одночасно. Становлення і розвиток підприємництва в Україні свідчать про те, що проблема фінансового забезпечення підприємницької діяльності досить багатогранна, її економічні й правові аспекти знаходяться в стані формування.

На фоні посилення світової економічної конкуренції, кризових явищ в економіці України, надзвичайно важливим завданням є створення режиму максимально комфортного бізнес-середовища та сприятливого клімату для залучення інвестицій та фінансового забезпечення розвитку малого бізнесу.

Поліпшення умов ведення бізнесу, підтримка підприємницької ініціативи громадян, стимулювання інвестиційної та інноваційної активності суб'єктів малого підприємництва, зміцнення їх фінансового стану у цілому здатні надати нові імпульси для виведення вітчизняної економіки з кризи.

Відомі економісти та політики, такі як Л. Лигоненко, В. Галь, О. Мазур, О. Кужель, А. Кінах, В. Костицький, С. Дрига, ґрунтовно оцінюють сучасний стан малого підприємництва в Україні. Автори С. Бобров, С. Денєга, М. Білик, Ф. Бутинець, О. Васюренко, В. Вітлінський, А. Герасимович, А. Головач, О. Уляницька, розглядають питання поліпшення кредитування малого підприєм-

мництва, аналізують шляхи удосконалення системи оподаткування і зниження податкового тиску на підприємств, акцентують увагу на необхідності підвищення їх соціального захисту. Ранні аспекти підприємницької діяльності, малого і середнього бізнесу завжди були в центрі уваги вчених: Н. Гончарова, С. Бондаренко, В. Залуїн та інші розглядають сутність цих категорій, їхнє місце і роль у розвитку економічних систем тощо. У той же час, незважаючи на численні публікації із цієї проблематики, нині проблеми фінансового забезпечення малого бізнесу потребують подальшого розв'язання, що й зумовило необхідність подальших наукових пошуків у даному напрямі дослідження. Загалом вітчизняні вчені приділяють багато уваги питанням розвитку малого бізнесу, але одна з найважливіших проблем – проблема його фінансового забезпечення в умовах обмеженості фінансових ресурсів – потребує подальшого дослідження.

Метою роботи є висвітлення проблем фінансового забезпечення розвитку малого бізнесу та перспективи його розвитку в Україні.

Система фінансових механізмів розвитку малого підприємництва в Україні складається з бюджетного, кредитного та механізму самофінансування (власних коштів підприємств).

За даними Держстату України [1], у 2014 році основним джерелом інвестування для всіх суб'єктів господарювання залишалися власні кошти, що становило 59,2 % від загального обсягу фінансування в середньому по Україні, кредити й інші зовнішні позики – 16,1%, кошти з держбюджету і місцевих бюджетів – 6,3 % і 3,2 % відповідно.

Сьогодні в Україні фінансова підтримка підприємництва на рівні держави здійснюється через програму «Мікрокредитування суб'єктів малого підприємництва», на виконання якої у Державному бюджеті України на 2014 рік було виділено 10,3 млн грн. В рамках цієї програми суб'єкти малого підприємництва мали змогу отримати кредит (середній розмір кредиту 250 тис. грн.) для відкриття власної справи або для виробництва, переробки і збуту виробленої продукції, придбання техніки, обладнання, новітніх технологій, будівництва і реконструкції виробничих приміщень. Мікрокредити надавалися через Український фонд підтримки підприємництва шляхом проведення конкурсу бізнес-планів. У 2014 році Українським фондом підтримки підприємництва видано 37 мікрокредитів на суму 9,0 млн грн., з них: 20 мікрокредитів – фізичним особам-підприємцям на загальну суму 4,9 млн грн, 17 – юридичним особам на загальну суму 4,1 млн грн [2].

На регіональному рівні підтримка розвитку малого підприємництва здійснюється через реалізацію регіональних та місцевих програм розвитку малого і середнього підприємництва. Головним завданням програм у сфері фінансово-кредитної та інвестиційної підтримки є об'єднання фінансових можливостей всіх джерел підтримки малого підприємництва в регіоні та створення механізмів ефективного цільового використання виділених фінансових ресурсів. На їх реалізацію місцевими органами виконавчої влади передбачалося спрямувати кошти у загальній сумі 165,7 млн грн. [2].

Найбільші обсяги фінансування на виконання регіональних та місцевих програм розвитку малого і середнього підприємництва були затверджені в бюджетах м. Київ – 30,0 млн грн, АР Крим – 4,45 млн грн, Одеської області – 3,85 млн грн, Чернігівської області – 2,45 млн грн., Сумської області – 2,3 млн грн, Кіровоградської та Івано-Франківської областей – по 1,5 млн грн.

Найменші обсяги фінансування регіональних та місцевих програм розвитку малого і середнього підприємництва було затверджено у Дніпропетровській області – 84,4 тис. грн, м. Севастополь – 115,0 тис. грн, Херсонській області –

150,0 тис. грн та Рівненській області – 160,0 тис. грн, у Закарпатській області – 246,0 тис. грн. У деяких областях на фінансування регіональних та місцевих програм розвитку малого і середнього підприємництва протягом 2013 року так і не були затверджені відповідні обсяги коштів на реалізацію передбачених заходів (Київська, Луганська, Полтавська, Тернопільська області).

Необхідно відмітити, що протягом 2014 року зберігалася значна диспропорція в обсягах фактичного фінансування заходів регіональних програм розвитку малого і середнього підприємництва. У Запорізькій, Рівненській, Одеській областях у звітному періоді на реалізацію програмних заходів використано близько 90 % запланованих коштів.

Отже, держава надає фінансову допомогу для розвитку малого та середнього підприємництва, проте не відстежує ефект від освоєння такої допомоги обраними суб'єктами господарювання у масштабах економіки країни. Зокрема реалізація та поширення практики мікрокредитування вважаються успішними у разі освоєння виділених ресурсів з державного бюджету згідно з отриманими заявками та/чи проведеними конкурсами на отримання такої допомоги. У 2013 р. мікрокредити видано 40 малим підприємствам і фізичним особам-підприємцям (9,78 млн грн) [3], нефінансову допомогу (консультації, навчання, реакція на звернення та скарги) надано понад 5,68 тис. суб'єктам господарської діяльності з понад 3,16 млн малих та середніх підприємств, що працюють в Україні (понад 11 тис. реєструвалося щомісяця).

Отже, можна дійти висновку, що програми підтримки і розвитку малого підприємництва поступово перетворилися на набір типових заходів, щорічно здійснюваних державними і регіональними органами без значущих кінцевих результатів, немає кореляції між впровадженням заходів цих програм і параметрами розвитку підприємницького сектору.

У цілому розвиток системи кредитування малого бізнесу з боку комерційних банків в нашій країні стикається з багатьма проблемами, серед яких: – високі відсоткові ставки по кредитах; – недостатність стартового капіталу у підприємців; – відсутність необхідного заставного забезпечення у малих підприємств; – короткі строки погашення кредиту; – непрозора і недостовірна звітність й низька фінансова грамотність керівників малих підприємств; – відсутність якісних бізнес-планів; – відсутність фінансової та бухгалтерської звітності; – низька частка у підприємців власного капіталу (у окремих випадках 5-15%); – відсутність кредитної історії у підприємців-початківців (стартапів); – невідповідність фінансової звітності підприємств, які працювали за спрощеною системою оподаткування, вимогам банків (у цьому випадку можливе надання кредиту як фізичній особі, під заставу); – неплатоспроможність деяких підприємців; – законодавча неврегульованість на ринку мікрофінансування.

Враховуючи структуру сектору малого підприємництва в Україні, переважну більшість якого становлять фізичні особи-підприємці, важливим механізмом фінансової підтримки підприємців (особливо для початківців) є мікрофінансування.

Активізувати діяльність суб'єктів малого підприємництва можливо за такими напрямками: кредитування малого підприємництва переважно за рахунок коштів українських та іноземних банків, інших фінансових установ і підприємств на умовах, що є найвигіднішими для малого бізнесу; прийняття Закону України «Про організацію формування та обігу кредитних історій» із метою суттєвої мінімізації ризиків неповернення кредитів; розвиток агрокредитування на якісно новому рівні; розвиток альтернативних джерел фінансування, наприклад лізинг, що є більш

вигідною формою інвестування порівняно з прямою купівлею й купівлею за рахунок кредитних ресурсів; підвищення дієвості регіональних програм підтримки малого підприємництва, усунення диспропорції їх фінансування за регіонами; розвиток мікрокредитування за рахунок зниження відсоткових ставок до європейського рівня; збільшення частки мікрокредитування малих підприємств у сфері виробництва як основного виду економічної діяльності.

Список літератури:

1. Державна статистична служба України [Електронний ресурс]: офіційний сайт. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>.
2. Аналітичний звіт про стан і перспективи розвитку малого та середнього підприємництва в Україні. Державна служба України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва. – К. – 2014 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dkrp.gov.ua/info/3226>.
3. Шлафман Н.Л. Методичні засади формування регіональних програм підтримки підприємництва / Н.Л. Шлафман // Вісник економічної науки України. – 2010. – №2. – С. 171–177.

Осіпов В. І.

доктор економічних наук,
професор кафедри економіки та
моделювання ринкових відносин

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

Добржанський В.О.

аспірант I курсу,
спеціальності економіка
та управління підприємствами

м. Одеса, Україна

ФАКТОРИ ТА РЕЗЕРВИ ПІДВИЩЕННЯ ВИДАЧІ ОСНОВНИХ ВИРОБНИЧИХ ФОНДІВ НА ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Актуальністю теми являється те, що виробничі потужності є вихідним пунктом планування виробничої програми підприємства. Вони відображають потенційні можливості об'єднань, підприємств, цехів з випуску продукції.

Метою дослідження являється успішне рішення проблеми поліпшення використання основних фондів, виробничих потужностей і зростання продуктивності праці.

Визначення величини виробничої потужності посідає провідне місце в виявленні і оцінці резервів виробництва.

У найбільш загальному вигляді потужність кожної виробничої одиниці визначає максимальну кількість продукції, яка потенційно може бути вироблена, або максимальна кількість сировини, що потенційно може бути перероблено за допомогою даної сукупності засобів праці в одиницю часу. Як економічна категорія виробничі потужності відображають виробничі відносини з метою використання організованої сукупності найбільш активного виду засобів праці – машин та обладнання для забезпечення максимального випуску продукції[2, ст.12].

Основними напрямками збільшення часу роботи обладнання є:

- 1) скорочення та ліквідація внутрішніх простоїв обладнання шляхом: підвищення якості ремонтного обслуговування обладнання, своєчасного забезпечення основного виробництва сировиною, матеріалами, паливом, напівфаб-